

Svet Evrope

Slovensko predsedovanje
maj–november 2009

MEDNARODNA KONFERENCA O OTROKOVIH PRAVICAH IN ZAŠČITI PRED NASILJEM

Ljubljana, 6.–7. oktobra 2009

UVOD

1. Osnovne informacije o 1. panelu
IZOBRAŽEVANJE O PRAVICAH OTROK
2. Osnovne informacije o 2. panelu
PRAVICA DO ZAŠČITE PRED NASILJEM
3. Osnovne informacije o 3. panelu
DEJAVNOSTI SVETA EVROPE IN VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

UVOD

Nasilje nad otroki je kršitev človekovih pravic. Letos mineva dvajset let od sprejetja Konvencije OZN o otrokovih pravicah, ki jo je med vsemi dokumenti OZN o človekovih pravicah ratificiralo največ držav. Kljub temu so pravice otrok kršene vsak dan in povsod po svetu.

Svet Evrope, ki mu Slovenija predseduje od maja do novembra 2009, si je spoštovanje otrokovih pravic postavil za enega svojih glavnih ciljev. Mednarodna konferenca o otrokovih pravicah in zaščiti pred nasiljem bo v Ljubljani potekala pod častnim pokroviteljstvom predsednika Republike in v soorganizaciji Ministrstva za zunanje zadeve, Varuha človekovih pravic in Državnega zbora Republike Slovenije 6. in 7. oktobra, v tednu otroka, ko se javnost opozarja na problematiko otrok in tudi spoštovanje otrokovih pravic.

Namen dvodnevne prireditve je okrepiti zavest politične, strokovne in širše javnosti o pravicah otrok in še zlasti o pravici do zaščite pred nasiljem, podpreti prizadevanja slovenskih in mednarodnih akterjev na področju zaščite otrokovih pravic in seznaniti slovensko javnost z dejavnostmi, ki jih za spoštovanje otrokovih pravic izvaja Svet Evrope. *Skrb za spoštovanje pravic otrok in mladostnikov je še posebnega pomena v času gospodarske in socialne krize, ki praviloma bolj prizadene ranljive družbene skupine.*

Rdeča nit konference bodo izobraževanje o pravicah otrok, pravica do zaščite pred nasiljem in dejavnosti Sveta Evrope in Vlade RS na tem področju. Paneli, ki jih bodo vodile poslanke, se bodo začeli z uvodnimi govori predstavnikov slovenske vlade in predstavnikov OZN ali Sveta Evrope. Po nagovorih bodo strokovnjaki, predstavniki nevladnih organizacij in otroci ter mladostniki predstavili različne teme. Osnovne informacije o vsakem od panelov so v prilogi.

Vključevanje otrok in mladostnikov v zadeve, ki so povezane z njihovimi pravicami, postaja pri spodbujanju le-teh vse pomembnejše. Zato bodo na konferenci v Ljubljani otroci in mladostniki sodelovali v razpravi kot enakovredni udeleženci. Dejavna udeležba, izobraževanje o človekovih pravicah (prvi del konference) in dostop otrok do pravice so trije stebri, ki otrokom dajejo večjo vlogo v povezavi z njihovimi pravicami.

Pričakovani rezultati konference:

- Razprava naj bi opozorila na morebitne praznine v obravnavi tematik v slovenskem prostoru in s tem pomagala ustvarjalcem politike ter vsem drugim pristojnim akterjem pri njihovem nadaljnjem delu.
- Z vpetostjo v mednarodni okvir, zlasti Svet Evrope in OZN, bo s konferenco poslano pomembno sporočilo tudi mednarodni javnosti. Z ustreznim medijskim pokritjem dogodka bi bil izpolnjen cilj ozaveščanja slovenske javnosti.
- Z vključitvijo otrok in mladostnikov v samo konferenco pa bo storjen pomemben korak k večji participaciji otrok in mladostnikov pri razpravah o njihovih pravicah.
- Slovenija bo na primeren način počastila 20. obletnico Konvencije OZN o otrokovih pravicah, se vključila v aktivnosti Sveta Evrope ter prispevala k razpravi o trenutno najbolj aktualnih temah na področju otrokovih pravic.
- Prispevki govorcev bodo objavljeni na spletnih straneh, kar bo v pomoč pri nadaljnjem strokovnem delu.

Svet Evrope
Slovensko predsedovanje
maj–november 2009

**MEDNARODNA KONFERENCA O OTROKOVIH PRAVICAH IN ZAŠČITI PRED
NASILJEM**
Ljubljana, 6. in 7. oktober 2009

VSEBINSKA ZASNOVA

PANEL 1: IZOBRAŽEVANJE O PRAVICAH OTROK

1. Ozadje

Vsi se rodimo svobodni, z enakimi pravicami in dostojanstvom. Vrednote, ki so zapisane v univerzalnih in regionalnih mednarodnih pogodbah o človekovih pravicah, je treba spoštovati, jih izkusiti in deliti z drugimi. To so pomembne vrednote, znanje in izkušnje, ki jih moramo pridobiti in spodbujati vse življenje.

Najboljši način, kako otroke seznaniti z njihovimi pravicami, je, da jih uživajo. Izobraževanje o otrokovih pravicah ni le zagotavljanje prihodnosti demokracije. Pomembno je, da otroke spodbudimo, da jih spoznajo ter da se v primeru potrebe v vsakdanjem življenju lahko postavijo za svoje pravice kot vsi drugi državljani.

Slovenija, kot predsedujoča Odboru ministrov Sveta Evrope, nadaljuje s prizadevanji za spodbujanje otrokovih pravic v letu, ko praznujemo šestdeseto obletnico Sveta Evrope, katerega glavni cilji ostajajo spodbujanje človekovih pravic, demokracije in vladavine prava. Ta konferenca je priložnost za izmenjavo mnenj in dobrih praks o izobraževanju o pravicah otroka v Sloveniji in v mednarodnem okolju.

Konvencija OZN o otrokovih pravicah, sprejeta pred dvajsetimi leti, je mednarodna pogodba o človekovih pravicah, ki jo je ratificiralo največ držav v zgodovini. Skupaj z izbirnimi protokoloma vsebuje celovit nabor pravno zavezujočih mednarodnih standardov za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic. Združeni narodi so leto 2009 razglasili za mednarodno leto učenja o človekovih pravicah. Slovenija je ena od šestih članic medregionalne platforme za učenje in usposabljanje o človekovih pravicah, ustanovljene v okviru OZN.

Med prednostne naloge slovenske zunanje politike sodi izboljšanje položaja otrok, predvsem z izobraževanjem o njihovih pravicah ter zagotavljanjem dostopa do sodnega varstva. Tudi ena od glavnih nalog izobraževalne politike Sveta Evrope je izobraževanje mladih o človekovih pravicah s ciljem, da postanejo obveščeni, dejavni in odgovorni posamezniki.

Svet Evrope je pripravil standarde in gradivo za ozaveščanje in usposabljanje, ki se uporabljajo v različnih kontekstih. Prav tako je zasnoval velikopotezne programe, ki otrokom olajšajo odkrivanje njihovih pravic, med drugim tudi pravice, da sodelujejo v odločitvah, ki jih zadevajo.

Na svetovni ravni je eden od ciljev, ki so ga zastavili Združeni narodi, dostop do kakovostnega izobraževanja za vse. Tudi Svet Evrope si prizadeva za to. Kljub temu večina šolskih učnih načrtov v Evropi še vedno ne vsebuje izobraževanja o demokratičnem državljanstvu in človekovih pravicah.

Svet Evrope
Slovensko predsedovanje
maj–november 2009

Ne smemo pozabiti, da izobraževanje ni namenjeno le otrokom. Tudi odrasli se morajo učiti, predvsem tisti, ki delajo za otroke in z njimi. Vladam so na voljo številne metodologije, ki jih lahko uporabijo za usposabljanje odraslih pri izobraževanju o človekovih pravicah in boju proti nasilju v šolah.

Zgodnje učenje o človekovih pravicah je lahko ključnega pomena pri spoštovanju le-teh, razvoju odnosa odprtosti do razlik, pripravljenosti za poslušanje in razumevanje mnenj drugih. Zato bi vlade, mednarodne organizacije in civilna družba morale vsa svoja prizadevanja usmeriti v zagotavljanje kakovostnega izobraževanja, med drugim tudi izobraževanja o človekovih pravicah, za čim več otrok.

2. Namen in cilji

Zaradi že uveljavljenih mednarodnih standardov so države zavezane k obveščanju in poučevanju o univerzalnih otrokovih pravicah, k njihovem uresničevanju in spoštovanju. Ta mednarodna konferenca je namenjena ozaveščanju o potrebi po seznanjanju o otrokovih pravicah in spoštovanju le-teh. Namenjena je tako udeležencem konference kot tudi javnosti na splošno, med drugim tudi otrokom in drugim gledalcem, ki bodo konferenco lahko spremljali v živo na programu TV SLO3.

3. Struktura in format

Uvodni govor bo imel minister za šolstvo in šport dr. Igor Lukšič. Panel bo vodila poslanka Državnega zbora in predsednica Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide dr. Andreja Črnak Meglič.

Prvi del panela bo namenjen dobrim praksam izobraževanja o pravicah otroka v Sloveniji, med drugim predstavitvi etičnega kodeksa, ki so ga podpisali srednješolci, projektom nevladne organizacije, šolam UNESCO ASPnet v Sloveniji in prizadevanjem Ministrstva za šolstvo in šport RS, da pozornost nameni izobraževanju o človekovih pravicah, državljski vzgoji in prepoznavanju ter preprečevanju nasilja v šolah.

Drugi del bo namenjen predstavitvi dobrih praks na mednarodnih forumih, med drugim dejavnostim Sveta Evrope. Predstavniki Urada za demokratične institucije in človekove pravice (ODIHR), ki deluje v okviru OVSE, bo predstavil nedavno izdani priročnik o dobrih praksah. Predstavitvi dobrih praks na Hrvaškem bo sledila predstavitev Ustanove Skupaj, ki je dejavna v mnogih državah, strokovnjaka Sveta Evrope pa bosta predstavila didaktične pripomočke in metode za poučevanje o demokratičnem državljanstvu.

Tretji del panela bo namenjen predstavitvi posebnega projekta izobraževanja o človekovih pravicah z naslovom »Naše pravice«, ki se je v organizaciji Ministrstva za zunanje zadeve RS med predsedovanjem Slovenije Odboru ministrov Sveta Evrope začel v šolskem letu 2009/2010. Slovenski projekt je namenjen okoli 50.000 mladostnikom, ki se skozi učenje o svojih pravicah lahko poistovetijo s konceptom in vrednotami človekovih pravic. Projekt bodo predstavili avtorica, partnerji in otroci s Kosova¹, iz Bosne in Hercegovine ter Severne Osetije/Ruske federacije, kakor tudi strokovnjakinja, ki je partnerje več let podpirala in bo predstavila svoje bogate izkušnje.

¹ Vsa sklicevanja na ozemlje, institucije in prebivalstvo Kosova se v tem besedilu razumejo v skladu z Resolucijo Varnostnega sveta Združenih narodov št. 1244 in brez vpliva na status Kosova.

**MEDNARODNA KONFERENCA O OTROKOVIH PRAVICAH IN ZAŠČITI PRED
NASILJEM**
Ljubljana, 6. in 7. oktober 2009

VSEBINSKA ZASNOVA

PANEL 2: PRAVICA DO ZAŠČITE PRED NASILJEM

1. Ozadje

Čeprav so se skoraj vse članice OZN zavezale k spoštovanju Konvencije o pravicah otroka, katere 20. obletnico obeležujemo letos, ostaja nasilje nad otroki, ki je kršitev človekovih pravic, zaskrbljujoče razširjen pojav.

V okviru OZN je leta 2006 nastala Študija o nasilju nad otroki (<http://www.violencestudy.org/r25>), v pripravah nanjo pa je z organizacijo in gostiteljstvom regionalne konference za Evropo in srednjo Azijo julija 2005 sodelovala tudi Republika Slovenija. Študija predstavlja pomembno dopolnilo Konvenciji in njenima izbirnima protokoloma, ki skupaj s posameznimi členi drugih mednarodnih pogodb tvorijo mednarodno pravno osnovo za zaščito otrokovih pravic (<http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/k2crc.htm>).

Na podlagi priporočil Študije o nasilju nad otroki je Generalni sekretar OZN maja letos imenoval posebno predstavnico za preprečevanje nasilja nad otroki.

Med pomembnejše mejnike zadnjega obdobja sodi še Tretji svetovni kongres proti spolnemu izkoriščanju otrok, ki je novembra 2008 potekal v Rio de Janeiru. Zaključni dokument kongresa je dostopen na spletni strani: <http://www.iicongressomundial.net>. Tudi v tem okviru je Slovenija odigrala eno vidnejših vlog, saj je julija 2005 gostila konferenco Sveta Evrope o izvajanju priporočil Drugega svetovnega kongresa (Jokohama, 2001).

Svet Evrope, ki mu Slovenija predseduje od maja do novembra 2009, si je promocijo pravic otrok in v okviru tega zlasti boj proti nasilju nad otroki, zadal kot enega osrednjih ciljev svojega delovanja (<http://www.coe.int/t/transversalprojects/children/>).

Svet Evrope si prizadeva za prepoved nasilja nad otroki, vključno s telesnim kaznovanjem, in sicer v vseh okoljih. Svet Evrope želi, da bi vsi otroci imeli dostop do pravnih mehanizmov za varovanje njihovih pravic. Posebno pozornost posveča otrokom invalidom in otrokom migrantom. V ta namen je Svet Evrope razvil vrsto mehanizmov, programov in učnega gradiva. Jeseni 2008 je Odbor ministrov Sveta Evrope sprejel strategijo izvajanja programa za obdobje 2009 – 2011. V okviru predsedovanja naše države je bila na tej osnovi lansirana platforma za pripravo nacionalnih integriranih smernic proti nasilju nad otroki. Leta 2010 bo Svet Evrope izvedel vse-evropsko kampanjo proti spolnemu nasilju nad otroki.

Svet Evrope
Slovensko predsedovanje
maj–november 2009

2. Namen in cilji

Problematika nasilja nad otroki je izjemno široka. Zaradi potrebe, da se vendarle osredotočimo na nekatere bolj izpostavljene vidike, je bila na podlagi mednarodnega dogajanja ter na podlagi posvetovanj s civilno družbo sprejeta odločitev, da se bo konferenca v Državnem zboru ukvarjala s tremi sklopi: predstavitev projektov za zaščito otrok pred nasiljem, nasilje in ranljive družbene skupine in problematika spolnega nasilja. Skupaj z razpravo drugi dan konference bodo razpravljalci predstavili problematiko ter opredelili morebitne praznine za izboljšanje dela v prihodnje.

3. Struktura in format

Uvodni govor bos imela ministrica za notranje zadeve Katarina Kresal.

Razprava panelistov, ki jo bo moderirala Eva Irgl, poslanka Državnega zbora in predsednica Komisije za človekove pravice in peticije, bo odpirala teme, o katerih javnost običajno ni dovolj seznanjena. Prispevki panelistov bodo tudi nakazali okvir obravnave teh tem, ki mora temeljiti na človekovih pravicah.

V prvem delu bodo predstavljeni nekateri projekti za zaščito otrok pred nasiljem. Predstavljene bodo naslednje aktivnosti: Unicefov projekt »Varne točke«, projekt »Zagovornik - glas otroka«, projekt »Upoštevanje čustvenih vidikov pri prepoznavanju, obravnavanju in preprečevanju nasilnega ravnanja v šoli« ter projekt »Za varen internet« (Safe.si). Namen je dvojen: javnost seznaniti z naporu posameznih akterjev za izboljšanje stanja ter obenem spodbuditi razmišljanje, v katero smer bi šli projekti lahko v prihodnje oz. katera so tista področja, ki so bila doslej deležna premalo pozornosti.

V drugem delu bodo razpravljalci govorili o problemu otrok kot posebej ranljivi družbeni skupini. Ranljivost otrok je lahko tudi večplastna, saj poleg pripadnosti ranljivi skupini otrok lahko dodatno sodijo še v druge ranljive družbene skupine. Vključena bodo razmišljanja o položaju otroka v različnih postopkih. Predstavljene bodo metode in načini dela za zagotavljanje pomoči otrokom kot žrtvam nasilja in za preprečevanje nasilja pred izbruhom.

Spolna zloraba otrok, ki bo predmet obravnave **v tretjem delu** panela, sodi med tematike, ki so v naši družbi med najbolj tabuiziranimi. V razpravi bodo poudarki na naslednjih vidikih spolne zlorabe: preprečevanje, spolna zloraba in novi mediji, pregon in delo z žrtvami.

Ker se ne želimo o otrocih in njihovih pravicah pogovarjati brez njihove aktivne udeležbe, bo pri vsakem od tematskih sklopov med razpravljalci tudi predstavnik otrok oz. mladostnikov. Razprava naj bi bila zasnovana tako, da bo jasna in razumljiva tudi otrokom oz. mladostnikom, ki jo bodo spremljali v dvorani, ali pa po TV.

Razprava se bo nadaljevala še naslednji dan konference, kjer bodo ravno tako predstavljene aktivnosti Republike Slovenije proti nasilju nad otroki, čeprav v nekoliko širšem smislu. Posebna pozornost bo posvečena aktivnostim Sveta Evrope.

Informacije in vsebine, ki bodo podane v konferenčni dvorani, bodo dopolnjene s predstavitevami na informacijski tržnici, ki bo organizirana v preddverju male dvorane DZ RS.

Svet Evrope
Slovensko predsedovanje
maj–november 2009

4. Pričakovani izidi razprave

Vsi nastopi in nato še razprava naj bi omogočili razmislek pri sestavi odgovorov na naslednja vprašanja:

- Ali so otroci ustrezno zaščiteni pred pojavi različnih oblik nasilja?
- Ali je zagotovljena ustrezna podpora potrebna za odpravljanje posledic domnevnega nasilja?
- Kako prepoznavati različne oblike nasilja?
- Kakšni vse so načini za neposredno in posredno vplivanje na obseg in intenziteto pojavnosti nasilja?
- Kolikšen del odgovornosti za boj proti nasilju mora in lahko zagotovi država in kje se pojavi nujna potreba po sodelovanju civilne družbe?

Svet Evrope
Slovensko predsedovanje
maj–november 2009

**MEDNARODNA KONFERENCA O OTROKOVIH PRAVICAH IN ZAŠČITI PRED
NASILJEM**
Ljubljana, 6. in 7. oktober 2009

VSEBINSKA ZASNOVA

PANEL 3: AKTIVNOSTI SVETA EVROPE IN VLADE RS

1. Ozadje

Svet Evrope je od vseh mednarodnih, medvladnih organizacij v Evropi v najboljšem položaju za učinkovito naslavljanje vprašanj otrokovih pravic in nasilja nad otroki. Svet Evrope namreč lahko povezuje visoko učinkovita orodja, kot so postavljanje standardov, nadzor, razvoj politik, programi sodelovanja in pomoči, vse to pa spremlja izobraževanje, usposabljanje in komuniciranje. Hkrati Svet Evrope lažje mobilizira štiri glavne akterje na tem področju – vlade, parlamentarce, lokalne oblasti in civilno družbo.

Leta 2005 so voditelji držav in vlad držav članic Sveta Evrope potrdili svojo zavezanost k otrokovim pravicam in pozvali Svet Evrope, da otrokove pravice vključi in upošteva v vseh svojih politikah, da na tem področju usklajuje vse aktivnosti Sveta Evrope in da okrepi svoje delovanje v boju proti vsem oblikam nasilja nad otroki. Za spodbujanje otrokovih pravic in izkoreninjenje nasilja sta potrebna strateško razmišljanje in delovanje. S tem v mislih je Svet Evrope vzpostavil platformo otrokovih pravic in trenutno pripravlja osnutek smernic evropske politike za oblikovanje nacionalne integrirane strategije proti nasilju nad otroki. Smernice naj bi bile sprejete v okviru slovenskega predsedovanja Odboru ministrov Sveta Evrope.

Da bi zaščitili pravice otrok, moramo zagotoviti, da so pravosodni sistemi (tako nacionalni kot mednarodni) dostopni, primerni, prijazni in bistveni za otroke same. Svet Evrope bo kmalu pripravil evropske smernice za otrokom prijazno pravosodje, ki temelji na načelih otrokove najboljše koristi, nediskriminacije in participacije otrok.

2. Namen in cilji

Kako povezovati različna, enako pomembna področja delovanja za učinkovito uresničevanje otrokovih pravic in s tem tudi različne akterje, bodo pokazali primeri dobrih praks tako iz Slovenije kot tudi iz drugih evropskih držav oz. na ravni Sveta Evrope. Hkrati pa bo skupno razmišljanje na tem panelu tudi, kako lahko izkušnje strokovnega, izobraževalnega in ozaveščevalnega dela pomembno prispevajo k uspešnemu razvoju novih iniciativ ter političnih in pravnih instrumentov Sveta Evrope na področju zaščite otrokovih pravic.

3. Struktura in format

Uvodi govor bosta imela Thomas Hammarberg, komisar za človekove pravice Sveta Evrope in dr. Ivan Svetlik, minister za delo, družino in socialne zadeve RS. Razpravo bo moderirala Darja Lavtižar Bebler, poslanka Državnega zbora in vodja delegacije DZ v Parlamentarni skupščini Sveta Evrope.

Svet Evrope
Slovensko predsedovanje
maj–november 2009

V **prvem delu** bodo nastopajoči predstavili aktivnosti za uresničevanje otrokovih pravic oziroma za preprečevanje nasilja nad otroki, ki potekajo v Sloveniji. Uvodoma bo predstavljen zbornik strokovnih prispevkov »Zagotovimo našim otrokom mladost brez telesnega kaznovanja« Foruma zoper telesno kaznovanje otrok pri ZPMS. Sledila bo predstavitev aktivnosti v okviru kampanje Sveta Evrope proti telesnemu kaznovanju »Tvoje roke naj negujejo, ne kaznujejo« v Sloveniji (Slovenija telesnega kaznovanja otrok še vedno ni zakonsko prepovedala). Kako se lahko na uspešen in nekonvencionalen način bori proti nasilju v šoli, bo predstavljeno skozi projekt »Soustvarjamo nenasilno okolje«, o čemer bodo spregovorili njegovi izvajalci – Zavod Enostavno Prijatelji, kot tudi 'odjemalci' – učenci in učenke OŠ Bičevje. Sodelovanje med generacijami bodo z lastnim primerom spodbudili slovenjgraški dijaki, za zdrav življenjski slog v osnovnih šolah pa se bo zavzemala predstavnica Centra za promocijo zdravja pri IVZ. O nacionalnih projektih proti nasilju nad otroki bosta spregovorili tudi predstavnica Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter predstavnik Ministrstva za notranje zadeve.

V **drugem delu** bodo predstavnice Sveta Evrope spregovorile o posamičnih aktivnostih te mednarodne organizacije v državah članicah; o nasilju v šolah, boju proti telesnemu kaznovanju v družini s pomočjo pozitivnega starševstva ter boju proti spolnemu nasilju skozi pravna sredstva Sveta Evrope. S strani Sveta Evrope kot s strani Slovenije (MDDSZ) bo predstavljena tudi platforma Sveta Evrope za pripravo nacionalnih integriranih strategij proti nasilju nad otroki.

Dostopa do mehanizmov za zaščito pravic se bosta v **tretjem delu** dotaknila predstavnica Ministrstva za zunanje zadeve RS s prispevkom o aktivnostih RS v OZN in predstavnik Sveta Evrope, ki bo spregovoril o aktivnostih in dobrih praksah SE glede dostopa otrok in mladoletnih do mehanizmov za zaščito njihovih pravic.

Predstavitvam bo sledila razprava, ki jo bo pomagal voditi predstavnik otrok, saj bodo tudi same predstavitve tekom obeh dni poudarile pomen vključevanja otrok v vse zadeve, ki se jih tičejo.

4. Pričakovani izidi razprave

- Kaj so ključne »lekcije« iz dosedanjih aktivnosti in primerov dobrih praks?
- Kako naprej, na katerih sinergijah med različnimi področji in akterji je potrebno graditi?
- Kakšen je prispevek Slovenije – državnih institucij, civilno-družbenih akterjev idr. oz. »dodana vrednost« slovenskih aktivnosti, pripravljenih in izvedenih na področju uresničevanja otrokovih pravic?
- Kakšno sporočilo lahko Slovenija posreduje v okviru predsedovanja Odboru ministrov?

Svet Evrope
Slovensko predsedovanje
maj–november 2009

